Die Naturellebeleid van die Voortrekkers.

(A.N.S.-Kongres, Stellenbosch 4 Julie 1938).

Geagte mnr. die Voorsitter, Dames en Here,

Laat my toe om by die begin te sê dat dit my 'n genoeë en 'n eer is om vandag hier voor die kongres van die Afrikaanse Nasionale Studentebond op te tree, en aldus 'n deeltjie ~~Daarmee wil~~ — al is dit maar ook 'n baie geringe — tot die werksaamhede van die kongres by te dra. Daarmee wil ek nie te kenne gee dat ek my taak as 'n maklike taak beskou nie; inteendeel, ek weet dat dit 'n moeilike taak is, want ek staan hier voor 'n studentegehoor, en waar kry 'n mens 'n skerpsinniger en meer onverskrokke kritikus as die student! ~~Maar dit is goed dat dit só is, want een van die strewes van ons universiteite is juis om 'n gesonde kritiese sin by studente aan te kweek en te ontwikkel.~~

Dit is egter 'n genoeë om u toe te spreek omdat ek weet — en ek sê dit sonder om u te vlei — dat ek tot 'n vereniging praat wat in die paar jaar van sy bestaan vinnig en gesond ontwikkel het, sodat dit vandag reeds 'n ~~[illegible]~~ vername krag in ons kultuurlewe geword het. Hier op Stellenbosch het ons reeds oorvloedig gesien hoedat die plaaslike A.N.S.-tak kragtig en doelbewus, ~~opgetree het in~~ en bowe alles konstruktief, opgetree het in verband ~~verband met aangeleenthede wat~~ met aangeleenthede wat werklik van nasionale belang is. En, te oordeel na talryke persberigte, is ander takke met ~~[illegible]~~ dieselfde gees en ywer besiel. As 'n mens hierby nog die aard en gehalte van werk op u kongresse in aanmerking neem, dan behoef dit geen betoog meer nie dat u organisasie sy naam van 'n Afrikaanse <u>Nasionale</u> Studentebond waardig is; ~~[illegible] dit~~ iedere regdenkende Afrikaner wens die A.N.S. vandag toe dat hy op hierdie <u>nasionale</u> weg

sal voortgaan.

In ons land, met sy verskeidenheid van ernstige vraagstukke, kan u 'n groot werk doen. U bestuur het dit ingesien, en vandaar die uitstekende beleid om van tyd tot tyd ernstige studie aan vername landsprobleme te wy. ~~[Een van ons allervernaamste, allerernstigste probleme, 'n probleem wat trouens so oud is soos ons geskiedenis self, is die naturelleprobleem].~~ U gaan 'n lang ~~is besig met~~ 'n intensiewe studie van die naturelleprobleem begin hou, en dit is 'n besonder verblydende feit — want die naturelleprobleem is een van ons allervernaamste, allerernstigste probleme, 'n probleem wat trouens so oud is soos ons geskiedenis self. Dit is ~~daarby een van die probleme in verband waarmee~~ 'n probleem in verband waarmee die ~~dit ons~~ ~~heilige~~ plig op ons om lê te sien dat dit volgens eg Afrikaanse beginsels aangepak word, want in dié rigting — en dié rigting

alleen — kan ons na 'n oplossing ~~ge~~soek ~~word~~, 'n oplossing wat in belang van Suid-Afrika, in belang van sowel die witman as die naturel ~~— Suid-Afrika~~, sal wees.

Ons moet egter onthou dat ons in verband met hierdie vraagstuk, miskien meer as met enige ander vraagstuk van ons land, na die verlede moet gaan om uit die verlede tot 'n deegliker en dieper begrip daarvan te kom. Veral is dit vir ons van belang om na te gaan hoe die naturellevraagstuk in die verlede in Suid-Afrika aangepak is. En dit is noodsaaklik om in dié verband besondere aandag aan die Voortrekkers te bestee, want hulle beleid was ongetwyfeld 'n beleid wat op eg Afrikaanse beginsels gebaseer was.

~~Dit bring my dan tot die onderwerp wat die bestuur aan my opgedra het~~. Die naturellebeleid van die Voortrekkers is 'n groot onderwerp as 'n mens dit uitvoerig wil ~~. Dis eintlik meer geskik vir~~

behandel het jy 'n boekdeel nodig en nie ~~'n boekdeel as nie een voordrag~~ met één voordrag nie. Ek wil egter nie op baie besonderhede ingaan nie, maar slegs ~~op~~ die vernaamste ~~opsetlike van~~ [punte in] die Voortrekkers se beleid ~~op~~ ~~verduidelik~~ [bespreek]. ~~Daarby dien gesê te word~~ [Dan wil ek graag vooraf ook sê] dat dit nie my doel is om die naturellebeleid in die twee gevestigde Boererepublieke van die noorde, Transvaal en die Vrystaat, ~~te behandel~~ [na te gaan] nie. Daarvoor het ons nie ~~tog~~ ~~die~~ tyd nie, en bowendien sou dit ons ook te ver oor die grense van ons eintlike onderwerp voer. ~~Ek dink ons moet ons~~ [Ons moet dus] meer by die Trek-tyd self bepaal, d.w.s. ongeveer die jare 1836 – 1854. Wat die houding en optrede van die Voortrekkers teenoor die naturelle in dié tyd betref, moet ~~'n~~ [ons] eers let op die vormende faktore, d.w.s. toestande in die Kaapkolonie waaronder die ~~Trekkers~~ Boere tot sekere opvattings

in verband met die naturelle gekom het, en wat dus rigting gegee het aan die beleid van die Voortrekkers. ~~self toegepas het~~. Tweedens moet ons die Voortrekkers se beleid self nagaan en op die vernaamste kenmerke of beginsels daarvan let. Eindelik kan ons dan kortliks die vraag probeer beantwoord: Wat is die betekenis van die Voortrekkers se beleid vir ons vandag?

I. Vormende Faktore.

Uit ~~die hoofplaas,~~ in die skaduwee van Tafelberg, het die blankes stadigaan in verskillende rigtings oor die binneland van Suid-Afrika versprei. Dit is in hierdie uitbreiding dat die gewone, eenvoudige veeboer die fakkeldraer van die beskawing in 'n donker wêrelddeel geword het. Aan die uitgang van die 18de eeu beslaan die blanke gebied in Suid-Afrika uit die vier distrikte Kaap, Stellenbosch, Swellendam en

Graaff-Reinet.

~~die „Kroeg van die Oseaan" soos Laidler dit noem,~~
~~Aan die hoofplaas, was vreemde invloede baie sterk, soos 'n mens kan verstaan~~

'n Mens kan bes verstaan dat aan die hoofplaas — die „Kroeg van die Oseaan" soos Laidler dit noem — vreemde invloed van die begin af baie sterk was. Daarby is die Kapenaar al spoedig deur 'n gunstige handelsgees beetgepak. ~~'n Segsman uit~~ verklaar ongeveer 1805 o.a.: „Alles is daar handelaar, en wel handelaar in alles; er heerscht geene andere industrie. Zelfs een ambachtsman ... hooft terstond negotiegoederen, hij hangt terstond zijne vensters vol monsters van negotiegoederen, en weldra ziet men hem of zijne vrouw, of een knecht, welke hij daartoe expres aanstuurt, achter de toonbank staan".

Hierteenoor het ons die stille, die rustiger bewoners van die buitedistrikte wat afgesonderd van die ~~hoofplaas~~ Kaapstad leef. Tussen hoofplaas en ~~en [illegible] daardeur~~

platteland ~~was~~ het daar al ~~vroeg reeds in klowe~~ baie vroeg 'n kloof ontstaan: in die ou Kaapse Dagregister word daar bv. reeds ~~25 jr~~ in 1676 van die hoofplaas en platteland as twee afsonderlike gebiede gepraat. Met verloop van tyd het hierdie kloof weens die groter afstande nog altyd ~~steeds~~ wyer geword, sodat die boere van die binneland steeds meer ~~onder~~ van die invloede van ~~die~~ Kaapstad ~~hoofplaas~~ weg gekom het. In kultuur-historiese sin is dit ~~groot belang~~ van enorme ~~belangrik~~ belang: Hier in die Kaapse binneland ~~, in die hiervan dat daar in die Kaapse binnelande, drie ou distrikte Stellenbosch, Swellendam en Graaff-Reinet in die drie ou distrikte Stellenbosch, Swellendam en Graaff-Reinet~~ is daar, vry van kontaminerende invloede ~~en Graaff-Reinet, vry van kontaminerende invloede~~ 'n volk gevorm wat met reg ~~'n volk van Suid-Afrika~~ die volk van Suid-Afrika genoem kan word. Tussen die berge en op die vlaktes van die drie ou Kaapse ~~Kaapse~~ ~~distrikte~~ buitedistrikte, Stellenbosch, Swellendam en Graaff-Reinet het ~~is~~ daar 'n volk ontstaan, 'n volk wat net één land, Suid-Afrika — sy vaderland — geken het, en wat, grotendeels op homself en op sy eie middele aangewese, daagliks

met die probleme van ~~af~~ Suid-Afrika [te] ~~te~~ worstel [gehad] het. Sulke probleme het die mense van die binneland in die praktyk leer ken, en gevolglik het hulle ook by ervaring geleer om daarmee te kamp. ~~In die algemeen kan 'n mens sê dat hulle Suid Afrikaanse probleme uit 'n eg Afrikaanse oogpunt benader het.~~

Dit is die mense van die binneland wat ook teen ~~nouste~~ met die naturellerasse ~~en die bedreiging vanweë die naturelle die meeste, gevoel het.~~ van Suid-Afrika in aanraking gekom het. Met die ~~Hottentotte~~ ~~Hottentotte het die blankes al vanaf reeds by die~~ ~~het die blankes reeds te doen Hottentotte~~ ~~stigting van die Kaapse volksplanting kennisgemaak,~~ ~~en die Boesmans kennisgemaak. Toe die~~ ~~en met die Boesmans 'n bietjie later. Maar na verloop~~ ~~volksplanting nog maar tot die Kaapse~~ ~~van 'n eeu was hulle die~~ ~~Skiereiland beperk was~~ naturellerasse in die ~~ver gevestigde deel in die weste geen gevaar meer nie, terwyl die hulle vir die boere van die binneland nog steeds 'n~~ [~~gedurige~~] ~~allergrootste bedreiging was. Hierby kom nog dat die boere van die oostelike binneland~~ teen 1778, [ontmoet ~~Teen~~ die boere van die oostelike binneland] ~~wat~~ die Bantoe

[Met die Hottentotte en die Boesmans het die blankes reeds vroeg kennisgemaak, maar eers]

~~in aanraking gekom het~~. ~~Dit beteken dat~~ Nou verskyn die vernaamste, ~~en~~ sterkste en talrykste naturelleras ~~was~~ in ons geskiedenis op die toneel. ~~verskyn~~. Dit is aan die Bantoe toe te skrywe dat die naturelleprobleem enorme afmetings in ons land aangeneem het, en dat dit vir een gesagvoerder na 'n ander noodsaaklik geword het om 'n bevredigende naturellebeleid te ontwerp.

Die aanraking met die Bantoe in 1778 beteken dat die grensboere vóór die Groot Trek reeds deur twee geslagte heen met die Kaffer in aanraking was. ~~Ek het gesê dat die boere van die oostelike grensstreke ongeveer 1778 met die Bantoe in aanraking gekom het. Dit beteken dat die grensboere deur vóór die Groot Trek reeds deur twee geslagte heen gedurig in aanraking met die Bantoe was.~~ In hierdie tyd het hulle hom as nabuur goed leer ken, en het hulle al spoedig begryp dat daar ~~ook duidelik hom waarneem~~ tussen hom en die witman groot en ernstige ~~wat die naturelle van 'n veranderlike~~ verskille is wat betref beskawingspeil en lewens- ~~owerheidsbeleid op hom was.~~

beskouing. As gevolg van hul praktiese kennis omtrent die naturel, sy aard en lewenswyse, het hulle sekere opvattinge ten opsigte van hulle verhouding tot die naturel ontwikkel, wat met verloop van tyd tot rigtende beginsels in hul optrede teenoor die naturel omvorm is. Ek wil natuurlik nie beweer dat die vroeg-negentiende eeuse oosgrensboere almal deskundige bantoloë was nie, maar net dit, nl. dat hulle empiriese kennis van die naturel genoegsaam was om hulle in staat te stel om te leer hoe om teenoor hom op te tree.

In die raadkamers van die land was hulle egter nie verteenwoordig nie, en van hulle mening het onsimpatieke owerheidspersone geen notisie geneem nie, met die gevolg dat 'n naturellebeleid ontwerp en toegepas is, wat dikwels reëlreg teen die praktiese van die

binnelandse boere was, en wat wildedaad ook vir hulle ernstige verliese, en diepe ~~verwedering~~ voor die trek ... teen die Engelse beleid, ook meegebring het. ~~waardeur hulle~~ aangesien die Groot Trek grotendeels ~~kan~~ daartoe meegehelp het om die boere van die binneland ~~uit die naturellebeleid van die Engelse owerheid in hulle~~ tot vaste beginsels in verband met die naturelle te bring ~~verklaar kan word, en aangesien die beleid van die Voortrekkers baie helder daarteen teen die Engelse beleid afgeteken afgeteken kan word staan,~~ ~~is dit~~ in dié is dit van belang om kortliks by die Engelse beleid ~~in die Kaapkolonie vóór die Groot Trek inbring stil te staan na te trekke na te gaan. Dit het minste ook vormend op die beleid van die Voortrekkers gewerk, in sover dit daartoe meegehelp het om die binnelandse boere tot vaste begrippe in verband met die naturelle te bring.~~

Vanaf die ou Kompanjiesbewind en van die Bataafse besture aan die Kaap het die Britse owerheid, wat die Bantoe betref, 'n min of meer beleid van territoriale segregasie geërf: die Visrivier is as die grens tussen die blankes en die
~~Dit was steeds die strewe van die Kompanjie~~
~~Die Kompanjie en die Bataafse outoriteite het~~

Bantoe-gebied beskou. Dit is wel die algemene rigting in die beleid van die Kompanjie en die Bataafse owerheid gewees, maar nog die een nog die ander kon dit konsekwent deurvoer, want albei het hulle b.v. daarby neergelê dat Kaffers in die Zuurveld, dus aan die Kolonie-kant van die Visrivier, bly woon.

Net soos die Kompanjiesbewind en die Bataafse gesaghebbers van die Kaap het ~~Ook~~ die Britse owerheid ook die Visrivier as die oosgrens van die Kolonie in 1806 aanvaar. Maar van 'n kragtige skeidingsbeleid, 'n segregasie-beleid om die Kaffers anderkant die grens te hou, het daar onder die Britse bewind niks terug gekom nie. Goewerneur Caledon het 'n konsiliasiebeleid teenoor die Kaffers gevolg en hulle toegelaat om vrywel onbeperk oor die grens te kom. Cradock het die naturelle met mag en geweld oor die grens gejaag maar was daarna nie in staat om hulle daar te hou nie. Somerset het met die idee van 'n

Onder die Britse beleid was daar ook geen duidelike skeidingsgrens tussen blanke en naturellegebied nie.

neutrale strook tussen die Kolonie en Kafferland gekom, maar sy beleid is al spoedig weer deur Donkin omvergewerp. Daarna volg [genoemde] Ordonnansie No. 49 onder Bourke, waardeur ~~alle~~ [die] wette ~~herroep word~~ wat die Kaffer belet om oor die grens te kom, herroep is.

Onder ~~hierdie omstandighede~~ [hierdie omstandighede] was die grensboere aan onophoudelike plundering vanweë die Kaffers blootgestel. Die ~~__~~ grens van die Kolonie is wel herhaaldelik verklaar, maar geen kragtige maatreëls is getref om 'n duidelike skeidingslyn tussen ~~wit~~ [die Kolonie] en ~~swart~~ [Kafferland] te handhaaf nie. Die wisselende, weifelende beleid van die owerheid moes op die onbeskaafde, primitiewe Kaffer 'n indruk van swakheid gemaak het, en hy het dan ook nie geaarsel om ~~__~~ sy lobola op die plase anderkant die grens te gaan haal nie. Dit alles het die grensboere ingesien en dit lê voor die hand

dat ~~hulle later is~~ [diegene van hulle], wat later op die Trek sou gaan, [in hulle optrede teenoor die naturel] ~~in stede hulle nie optrede teenoor die~~ ~~gebruik sou maak van die naturel sou vasstel~~ ~~sou~~ [sou put] uit die ervaring wat hulle ~~op die~~ [in die] ~~Kolonie~~ Kolonie opgedoen het, sou put.

Die beleid van die Britse owerheid was ~~vervolgens sterk~~ ~~sterk~~ [oordrewe] filantropies gekleurd. ~~en ook dit het die grensboere besonder gevoelig getref~~. Barrow met sy „Travels into the Interior of Southern Africa" het die Engelse staatshede en publiek reeds ingelig dat die naturelle van Suid-Afrika die onskuldige produkte van 'n ~~reine~~ natuurlike, ongekunstelde omgewing is en dat hulle meedoënloos aan die hebsug en wraaklus van die boere blootgestel word! In die volgende jare styg die mag en invloed van die filantropiese beweging nog aanmerklik in Engeland en ~~daar~~ [ook] die Engelse Koloniale Kantoor kom al meer en meer daaronder te staan.

[Margin: Vanderkemp, en Read v.d. L.M.S.!]

~~In die lig hiervan is dit nie vreemd dat~~

Dit hoef ons daarom nie te verwonder nie dat Lord Liverpool, die Engelse minister van oorlog en kolonies, in 1811 taamlik ontsteld geraak het toe Cradock ~~homself voorgeneem~~ vasbeslote geblyk het om die Kaffers met mag en geweld uit die Kolonie ~~gedryf het~~ uit te dryf. ~~Hy het dit nodig gevind om Cradock daaraan te herinner „that the wretched natives are compelled to have recourse to robbing and various other irregularities in order to support life, in consequence of the injury which their peaceful possessions sustained from the inhabitants of the more distant part of the settlement, who reduced them to misery and want"!~~ Ook die berugte „Swart Ommegang" was ~~per slot van rekening~~ niks anders nie as 'n uitvloeisel van die eensydige en misplaaste filantropie van die Britse owerheid, wat steeds van die ~~standpunt~~ veronderstelling uitgegaan het dat die boer die oortreder en die inboorling en ander gekleurdes die lydende party is.

Die ~~[illegible]~~ ongebalanseerde, filantropiese Britse beleid het die boere alreeds ~~baie~~ gevoelig getref, maar nadat ~~Hadat~~ dr. John Philip in 1819 in diens van die Londense Sendinggenootskap ~~in 1819~~ in Suid-Afrika aangekom het, het dit vir die ~~Afrikanerboer~~ nog soveel ~~Britse beleid vir die~~ erger geword. Nóú het die ~~boere nog~~ ~~veel~~ ~~[illegible]~~ naturel 'n veel kragtiger en veel invloedryker kampvegter gehad, en nou het Downingstraat byna volkome onder die invloed van Exeter Hall gekom. Misplaaste filantropie het nou ~~onder die omstandighede veel verder gegaan; dit verder in Suid-Afrika gegaan; dit het~~ kragtig op 'n gelykstellingsbeleid in Suid-Afrika aangestuur, gelykstelling van blank en nie-blank. ~~Die genoemde~~ Ordonnansie No. 49 van 1828, wat beperkende maatreëls op die Kaffers opgehef en hulle vryheid van beweging gegee het, is 'n bewys ~~binne die Kolonie~~ hiervan. Die berugte Ordonnansie No. 50, wat weer beperkings op Hottentotte opgehef en hulle op gelyke voet met die blankes geplaas het, is 'n ander bewys. En om die kroon te span is daar ~~ook~~ nog die verdragstelsel, wat

kort voor die Trek ingevoer is. Hieronder is onbeskaafde nie-blanke opperhoofde, wat geen [illegible] toegewaand gehad het van die verpligtings van 'n verdrag volgens die beskaafde opvatting van die blankes ^gehad het nie, tot die posisie van onafhanklike, outonome beskaafde vorste verhef om as [redacted] bondgenote van Haar Majesteit op te tree.

Die gevolge van hierdie onbesonne gelykstellingsbeleid het niemand meer as die oosgrensboer binnelandse boer, en besonderheid die oosgrensboer, ondervind gevoel nie. Naturelle-rondlopery het op 'n nog groter skaal voorgekom. en in verbinding daarmee het ook diefstal en plundering toegeneem. Hulle het veel Op die [redacted] voor het die boer [illegible] hulle al hoe minder veilig gevoel want naturelle het [redacted] meer en meer onder hulle ingedring. Die Verdragstelsel het ook geensins rus en orde op die grense

vergelding nie, maar inteendeel kieme vir nuwe stryd gevat, o.a. omdat aangesien verdrae selfs met ondergeskikte kapteins gesluit is, wat volgens natuurlike opvatting nie onafhanklik was nie, maar wat nou op grond van die verdrae op onafhanklikheid aanspraak kan maak. Dit is veral hierdie Britse idee van gelykstelling wat vir die Boer groot-gevare en griewende onreg meegebring het, en dit moes noodwendig later daartoe bydra om die beleid van die Voortrekkers in 'n bepaalde rigting te stuur.

Dit is dan na my mening die vernaamste vormende faktore wat by 'n studie van die naturellebeleid van die Voortrekkers in aanmerking geneem moet word. Laat ons dit kortliks opsom: Eerstens het die feit dat daar in die binneland van die Kaapkolonie 'n egte volk van Suid-Afrika ontstaan gevorm is, — selfstandige mense wat die naturel deur lange en grondige ervaring leer ken het, en wat uit die ervaring idees in verband met hulle optrede teenoor

~~en hulle verhouding tot die naturel ontwikkel het. Tweedens, het die Boere die gevolge van die Britse beleid, wat steeds filantropies gekleurd was en op gelykstelling uitgeloop het, en wat klaarblyklik weinig waarde gehad het van 'n territoriale skeidslyn tussen witman en naturel gehad het, duidelik voor hulle oë herhaaldelik rooftogte van naby gesien en tot skade ondervind, waar geen~~

Met dit alles voor oë sal 'n mens die naturellebeleid van die Voortrekkers makliker kan begryp.

II Die Beleid van die Voortrekkers.

In die bekende manifes van Piet Retief, wat met reg die staatkundige geloofsbelydenis van die Voortrekker genoem kan word, kom daar ~~in verband met~~ 'n paar stellings voor wat, met die oog op ~~die naturellebeleid van die Voortrekkers~~, ~~duidelik~~ ons iets vertel van ~~watter regeling~~ besonder betekenisvol is. ~~die naturellebeleid van die Voortrekkers gee~~ In die 5de ~~eerste~~ artikel verklaar Retief: „ons

is vasbeslote om, waar ons ook al gaan, die
~~wanhoop daaraan om die Kolonie te red van die~~
regverdige beginsels van vryheid te handhaaf; maar,
~~eenmaals wat dit bedreig deur die oproerige en~~
terwyl ons sal ~~sorg~~ toesien dat niemand deur ons in 'n
~~onedele gedrag van wegloopers, wat toegelaat~~
toestand van slawerny gebring word nie, sal ons ook
~~word om die land in alle dele te verontrus; en~~
~~sorg dra~~ vir ~~dat~~ behoorlike maatreëls ~~getref word~~ sorg
~~ons sien geen voorsiening op vrede en geluk~~
waardeur ~~misdaad~~ onderdruk en 'n bevredigende
~~nie ons kinders in 'n land wat op die~~
verhouding tussen heer en ~~dienstbaar~~ bediende ~~gevestig~~ gevestig
~~maar getwyfel word deur in wenslike ... nie.~~ sal
word". ~~Die~~ in artikel 6 lees ons weer: ~~...~~ artikel 6: „Ons verklaar
~~In artikel 3 lees ons weer: Ons verklaar voor die~~
plegtiglik dat ons die Kolonie" met die vurige begeerte
~~stelselmatige en aanhoudende plundering wat ons~~
verlaat om 'n rustiger lewe te voer as wat ons
~~hier moet verduur van die Kaffers en ander~~
tot nou toe
~~gebeurdes~~ gehad het. Ons sal geen volk
molesteer nie, en ons sal geen volk van
sy wettige eiendom, ~~beroof nie~~ beroof nie, hoe gering
dit ook al mag wees,(1); maar, as ons aangeval
word, sal ons ons geregverdig voel om
ons persoon en ons ~~eiendom~~ besittinge tot die uiterste
van ons vermoë, toe teen enige vyand te verdedig".

In hierdie wel-oorwoë woorde word ~~reeds~~ daar
reeds aangedui in watter rigting ~~die saamgevoegde reeds die~~ die beleid van die

Voortrekkers son gaan. „Maar," ~~tersal~~ nog sal die ~~kwaadwillige~~ kritikus sê, „dis nog maar teorie, dis nog maar vrome wense; wat omtrent die praktyk?"

Laat ons dus die praktyk nagaan; Dis noodsaaklik ~~daarom sal~~ ~~en probeer~~ want daaruit ~~waarde~~ ~~kan uit~~ leer 'n mens eers ~~uit oor of die verklaring van beleid bloot~~ werklik die beginsels, die wese, van die Voortrekkers ~~teorie was, dan of dit ook prakties~~ se opvatting ~~teorie~~ ~~uitgevoer is. die natuurl~~ ken.

In die beleid van die ~~Aan die wens na die pr~~ Voortrekkers is daar, veral één groot beginsel, ~~wat al die ander in belangrikheid oorskadu, en~~ wat gevoeglik die hoeksteen van hulle sele beleid genoem kan word. ~~En~~ Dit is nl. die beginsel van differensiasie. Hulle het difinitief van die standpunt uitgegaan dat daar geen gelykstelling van blanke en naturel kan wees nie, nóg op sosiale gebied, nóg op staatkundige gebied; nóg in Kerk, nóg in Staat. ~~Uit hulle praktiese kennis van die onbeskaafde naturel het hulle goed geweet dat hy met sy diep ingewortelde lewensopvatting~~

Dwarsdeur die Groot Trek, en ook daarna, het die Voortrekkers die naturel nooit as gelyke beskou en behandel nie. Hulle was Christene, en boonop Calviniste, wat 'n sterk afkeer van die heidendom gehad het, sodat hulle nie met die heidene op 'n gelyke voet wou en kon assosieer nie. [Die Voortrekkers het besef dat die witman, wat op 'n veel hoër beskawingspeil as die naturel staan, 'n verantwoordelikheid teenoor die naturel, wat in die blanke gebied woon. Die verantwoordelikheid het volgens hulle opvatting]. veral daarin bestaan dat die naturel op 'n harmoniese manier in die blanke staat ingepas moes word. Daarom was dit noodsaaklik dat die witman die hoogste mag in die staat in sy hande hou, om die naturel dan aan sekere bepalings te bind, wat tegelyk tot voordeel van die blanke gemeenskap

en, tot voordeel van die naturel self sou wees. In die lig hiervan is dit bv. vanselfsprekend dat die Voortrekkers die naturelle nie as gelykgeregtigdes in die bestuurlike organisasie van die Voortrekkerstaat beskou het nie. In hul konstitusionele reëlings het hulle daarvoor gesorg dat die naturelle geen invloed of seggingskap in die bestuur kry nie. Dit is ewe verstaanbaar waarom die Voortrekkers, soos bv. in Natal op 3 Januarie 1842 gebeur het, 'n passtelsel vir die naturelle ingevoer het.

Hieruit blyk al hoedanig die Voortrekkers op die beginsel van differensiasie gestaan het. Maar die allerbeste bewys hiervan vind ons in verband met die Britse anneksasie van die Boererepubliek Natal. Advokaat Cloete, wat gestuur is om die anneksasie deur te voer, het in 1843, onder opdrag van die Britse regering, die vername punte vir goedkeuring aan die

Volksraad voorgelê: (1) Daar sal voor die wet geen verskil op grond van kleur, afkoms, taal of godsdiens bestaan nie; (2) Daar sal geen militêre optrede teen naturelle buite die grense van Natal toegelaat word nie, tensy dit onder direkte opdrag en gesag van die regering geskied nie; en (3) Daar sal geen slawerny, van watter vorm of aard ook al, toegelaat word nie.

Met punt (3) kon die Volksraad natuurlik geredelik akkoord gaan, en ook punt (2) het hulle aangeneem. Maar punt (1): gelykheid van almal voor die wet, m.a.w. veral die ou Engelse idee van gelykstelling van Wit en Swart, het geweldige teenstand onder die Natalse Trekkers veroorsaak. Dit was presies die teenoorgestelde van hulle eie beleid, en daarom kon hulle dit nie goedkeur nie. Britse anneksasie was egter reeds 'n voldonge feit en die Volksraad het feitlik geen alternatief gehad nie. Na veel teenstand en 'n lang gesukkel

is ook hierdie punt aanvaar. Maar onmiddellik daarna het die boere weer begin trek, die Drakensberge oor, weg uit die gebied ~~waar~~ waar hulle versigtige differensiasie-beleid deur die onbesonne gelykstellingsbeleid vervang is.

Op grond daarvan dat die Voortrekkers geen ~~Van kwaadgesindes kom nog dikwels die~~ gelykstelling geduld het nie, het kwaadwilliges ~~bewering dat die Voortrekkers, omdat hulle geen~~ al dikwels gaan beweer dat die Voortrekkers die ~~gelykstelling geduld het nie, steeds daarop~~ naturel opsetlik ~~gaan~~ onderdruk en hom steeds ~~uit was om die naturel tot voordeel van~~ in 'n ondergeskikte posisie probeer ~~hulleself te onderdruk, en hom~~ hou het, ten einde hom dus te maak tot hulle eie uit te buit. voordeel ~~te onderdruk~~. Sulke bewerings kan egter slegs van jammerlike oppervlakkige waarnemers kom, wat nóg ~~te~~ van die Voortrekkers nóg van die naturelle enige noemenswaardige kennis het.

¶ Die kardinale feit is eenvoudig dat die Voortrekkers as gevolg van hulle jarelange praktiese kennis van, en ondervinding

wet die onbeskaafde naturel, byna instinkmatig gevoel het dat hy met sy diep ingewortelde lewenswyse en volksaard onmoontlik plotseling van sy volkseie losgemaak kon word om met die blanke op gelyke voet geplaas te word. Daarby het die Voortrekkers~~, soos ons reeds vroeër gesien het,~~ in die Kaapkolonie die noodlottige gevolge van gelykstelling aanskou, en dit lê dus voor die hand dat hulle die beginsel van differensiasie sou verkies.

Dat hulle hiermee ~~in belang~~ die welsyn van ~~Suid-Afrika, d.w.s. van~~ sowel wit as swart in Suid-Afrika gedien het, behoef geen uitvoerige betoog nie. Die naturel het immers van die blanke beskawing, wat, net soos sy eie volksgebruike, die produk van 'n eeuelange historiese ontwikkeling is, geen begrip gehad nie. Word hy dan met die blanke gelykgestel, beteken dit dat hy in 'n omgewing kom waarin hy nie

pas nie, en waarmee sy eie volksgebruike en -opvattinge nie vereenselwig kan word nie. Só 'n beleid was — en is ook nog steeds — nie in belang van die blankes nie, en eweneens nie in belang van die naturel nie, want daaronder word die naturel 'n oorlas en gevaar nie slegs vir die blanke nie, maar ook vir homself.

Ook 'n tweede hoogs belangrike beginsel van die Voortrekkers se beleid verdien aandag, nl. die beginsel van territoriale segregasie. By die beginsel van differensiasie sluit dit baie nou aan, en dit ~~het~~ was juis ook 'n vername hulpmiddel ~~geword~~ om differensiasie as 'n praktiese beleid suksesvol deur te voer.

~~Daar is verskillende~~ Verskillende grade van territoriale segregasie is denkbaar. As een uiterste ~~As uiterste noem~~ ~~kan~~ kan ons absolute segregasie hê, waaronder verstaan word dat

b.v. blankes en naturelle in volkome geskeie gebiede woon en dat die een kom onder geen omstandighede in die gebied van die ander, selfs nie eers tydelik, mag voet sit nie. As die ander uiterste kan daar 'n veel makliker of minder suiwere vorm wees, waaronder 'n menigte blankes en naturelle-gebiede onderling vermeng langs mekaar lê en oorgang van die een gebied in die ander vry gemaklik is. In so'n geval kan territoriale segregasie feitlik net in naam bestaan. Watter vorm of graad die Voortrekkers voorgestaan en verkies het, kan 'n mens bes sien as jy na hulle beleid in Natal kyk. Die beleid wat hier tydens die republiek gevolg is, was insonderheid die werk van Andries Pretorius, wat naas Piet Retief die vernaamste Voortrekkerleier was. Sy beleid kan dus ongetwyfeld as verteenwoordigend van die

van die Voortrekkers beskou word.

Onmiddellik ~~Kort~~ na die onderwerping van Dingaan het die Voortrekkers met ~~die~~ segregasie van die Soeloes begin. In Maart 1839 kom ~~ontmoet Pretorius~~ enige Soeloe-afgevaardigdes na Pretorius ~~by Port Natal~~ ~~Soeloe~~ ~~om op die~~
~~Soeloe-afgevaardigdes op die seestrand by~~
~~met die Boere te~~ en ontmoet hom op die seestrand
~~Port Natal, waar maak. Hy ontvang hulle op~~
by Port Natal, om vrede met die Boere te maak.
~~die seestrand by Port Natal, en hy neem~~
Hier het Pretorius eers ~~te~~ van
~~die geleentheid waar baat~~ die vernaamste voorwaardes van vrede, en voorts ook van die toekomstige verhouding tussen Boer en Soeloe, aan hulle bekend gemaak: „Iemand van julle wat aan die duskant (d.i. suid) van die Tugela sonder pas gevind word, sal as spioen doodgeskiet word. En as julle iemand van ons oorkant (d.i. noord) van die Tugela aantref, sal julle hom gevangeneem en by my bring". Die Tugela sou die skeidslyn tussen blankes en Soeloes wees en sonder spesiale verlof sou niemand daaroor mag gaan nie. Dit-

is die begin van die Voortrekkers se segregasie-beleid ~~teen~~ ~~opsigte~~ ~~ns~~ ~~Natal~~ ~~van die Soeloes~~ in Natal; in verskeie daaropvolgende sittinge van die Volksraad is ~~hierdie beleid~~ dit ~~ten opsigte van die Soeloes~~ nader uitgewerk.

Maar hiermee was die segregasie-~~beleid~~ nog nie voltooi nie: afgesien van Soeloes was daar in Natal 'n menigte sg. los Kaffers wat geen vaste werk en verblyfplekke gehad het nie, en 'n groot gevaar vir die verspreide boere op hul plase geword het. Ook wat hierdie Kaffers betref, het die Volksraad 'n ~~beleid van segregasie~~ skeidingsbeleid voorgeskrywe. Volgens besluit van die Volksraad op 2 Augustus 1841 sou hulle ~~[illegible] die~~ op die middens ~~geplaas word, [illegible] die gebied~~ en wel in die gebied tussen die Umtamvuna en die Umsimvubu-riviere. Pretorius ~~[illegible]~~ is opgedra om die besluit self ten uitvoer te bring, maar tot uitvoering het dit wel nooit gekom nie

hoofsaaklik omdat moontlikhede met die Engelse alreeds weer die ~~Engelse [illegible] alreeds op hande~~ ~~volle~~ aandag van Pretorius in die Volksraad geverg het.

Na die Engelse anneksasie het die los Kaffers 'n veel groter gevaar vir die Boere geword, sodat Pretorius hom in 1846 genoodsaak gevoel het om by die owerheid ernstig op afsondering van die naturelle aan te dring. Hy beveel dan ~~aan~~ dat ~~Soos reeds ook onder~~ die Kaffers in lokasies ~~te~~ ~~[illegible] gedaan is~~ geplaas word, soos trouens ook reeds onder die Republiek gedaan is. In verband met die lokasies stel hy die volgende vereistes: daar moet nie te veel lokasies wees nie, hoogstens vyf; hulle moet behoorlik opgemeet word, en wel op sulke plekke waar die meeste Kaffers woon; hulle moet so geleë wees dat hulle nie 'n hindernis vir blankes is nie; vir ~~ook~~ elke lokasie moet 'n magistraat met die nodige polisie aangestel word; en verder moet skikkinge getref word sodat dit vir naturelle moontlik sou wees ~~was~~ om hulle by blankes te gaan verhuur.

~~Dit is die vernaamste punte vir die Voortrekkers~~

~~se segregasiebeleid soos dit in die tyd van die~~
~~Trek in Natal waargeneem word. Hier dien egter nog~~
Ons merk op
~~een punt vermeld te word, nl.~~ dat dit nie die
bedoeling was om alle naturelle uit die blanke
te verwyder sodat die boere sonder arbeidskrag
Pretorius het stellinge
op hul plase sou bly sit nie. ~~So pas het ons~~
waarvolgens naturelle by blankes kon werk.
verlang ~~opgemerk dat Pretorius stellinge verlang het~~
~~waarvolgens naturelle hulle~~ ~~by die blankes~~ ~~sou kan ga~~ kon
~~kom vestig~~. Daarby het die Volksraad dit goedgekeur
dat die boere gevestigde werkvolk op hulle
plase aanhou: ~~of die~~ of die uiterste vyf gesinne op
iedere plaas, maar dan moes sulke naturelle
van behoorlike passe voorsien wees, waarvan die
Volksraad die vorm aangegee het.

Dit sal duidelik wees dat die Voorstellers
d.w.s. ~~segregasie~~ in die uiterste vorm,
geen absolute ~~segregasie~~ segregasie voorgestaan het nie.
~~absolute segregasie in die ... sin ...~~;
Soiets ~~Soiets~~ was inderdaad ~~ook onder die toestande~~
tot van toe onder omstandighede nie noodwendig nie.
~~wat daar in Suid-Afrika bestaan het, en~~
nog steeds 'n
~~nou ook nog bestaan~~, 'n onmoontlikheid. Hulle ~~Die~~

~~Voortrekkers~~ het meteens gevoel dat segregasie as 'n beginsel van beleid 'n noodsaaklikheid vir orde en veiligheid was, en daarom het hulle dit ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ toegepas, in sovere ~~soos~~ omstandighede toegelaat het. Ook in hierdie geval het die ervaring wat hulle in die Kaapse binneland opgedoen het, 'n rol gespeel. Daar het hulle reeds tot die besef gekom watter ontsettende gevare en bloedige gevolge te wagte was wanneer daar geen duidelike, erkende skeidslyn tussen blankes en naturelle bestaan het ~~was~~ nie en die blankes aan 'n groot meerderheid van naturelle blootgestel word. ~~By die Voortrekkers~~ ~~Vir~~ Territoriale skeiding ~~territoriale skeiding~~ ~~was~~ is, soos dr. Preller in sy Andries Pretorius tereg sê, „'n opvatting, — 'n lewensleer, veeleer, — wat die rype vrug is van langdurige ervaring van die verhouding tussen die rasse, en diep gewortel is in die nasie se lewe".

Ook wat hierdie beginsels betref ~~die Voortrekkers se toepassing van~~

~~die beginsel van territoriale segregasie betref,~~ het die Voortrekkers ~~hulle~~ 'n beleid gevolg wat tot die beswil van die hele Suid-Afrika gestrek het. Daarin ~~Daardeur~~ het hulle 'n vername middel gehad om rus en veiligheid vir albei rasse te bewerkstellig. En, wat meer is, daardeur het hulle ook aan die naturel die geleentheid gegee om in sy eie gebiede te behou wat sy eie is en om onder blanke leiding, op die grondslag van wat sy eie is, tot 'n gesonde verdere ontwikkeling te kom.

Hierdie twee beginsels, gesonde differensiasie en territoriale segregasie, ~~was~~ kan die grondbeginsels van die Voortrekkers se naturellebeleid genoem word. Volgens die Voortrekker-opvatting was die één die noodsaaklike komplement van die ander, sodat hulle in die praktyk nie van mekaar te skei was nie maar saam 'n eenheid gevorm het. Hierin het die Voortrekkers volkome juis gehad want as hulle gesond wou differensieer en

en geen sigbare gelykstelling wou toelaat nie, daar was dit nodig dat hulle eers en veral trag om te segregeer. ~~en die blankes van die groot meerderheid van die naturelle te skei.~~

Naas hierdie twee groot beginsels is daar nog 'n paar kenmerke van die Voortrekkerbeleid ~~te behandel~~ wat só belangrik is dat dit nie onvermeld gelaat kan word nie. Die eerste dergelike kenmerk is beslistheid. Die Voortrekkers was oortuig van die noodsaaklikheid daarvan om ferm en beslis teenoor die naturel op te tree. Toe hulle nog in die Kaapkolonie was het hulle gesien hoedat daar gedurig wisseling en verandering in die beleid van die Engelse owerheid teenoor die naturel was. Dit was, soos ons aan die begin opgemerk het, 'n weifelende beleid met geen deurlopende lyn of rigting wat met krag gehandhaaf is nie. Die boere van die oostelike dele van die Kolonie was self dikwels die slagoffers daarvan, en daarom sou die Voortrekkers toesien dat hulle beleid nie aan dieselfde gebrek mank gaan nie.

Laat ons dit net met 'n paar voorbeelde

illustreer. Louis Trigardt, die baanbreker onder baanbrekers, het in die loop van sy uitgebreide trek van twee-en-'n-half jaar deur die binnelande van Suid-Afrika met baie naturelle-kapteins in aanraking gekom, ~~maar~~ en teenoor almal het hy, ten spyte van die feit dat hy maar 'n handjievol mense by hom gehad het, steeds ferm en beslis opgetree. Hy het die naturelle laat verstaan dat hy en sy mense nie gemolesteer moet word nie, en dat hy nie sou aarsel om rowery met geweld te straf nie. Tekenend is sy woorde aan 'n Magwamba-kaptein op 6 Maart 1838: „Ik zei dat ik te vreden (ben) met hun, als hij maar zorg dat van zijn volk mijn niet besteeld, want dat ik niet goed is als ik dieven of schelmen doot schieten moet. Dat ik zeer ~~graag~~ graag met vrede trekken wil." ~~Dit~~ Hierin het ons 'n goeie samevatting van die houding van Trigardt: hy, en ook al sy metgeselle, het nooit geaarsel

om, wanneer daar van hulle vee gesteel word, op die diewe los te brand nie. ~~Of~~ As ~~die~~ diewe nie op heterdaad betrap is nie, het hy nie gehuiwer om met 'n paar man, of selfs ook alleen, die betrokke Kafferkraal binne te gaan en terugbetaling van die gesteelde vee te eis nie. Word dit nie gegee nie, dan het hy dit met geweld geneem.

Die resultaat was dat die naturelle vir Trigardt respek gekry het. Verskeie kapteins het hom om getuigskrifte kom vra, wat hulle aan ander blankes kon toon om te bewys dat hulle hom goed behandel het. ~~Of een~~ In die Laeveld ~~geleentheid in die Laeveld al~~ is ~~Trigardt~~ hy selfs as arbiter ingeroep om ~~ingeroep om as arbiter in~~ 'n naturelle-geskil te beslê, t.w. die geskil tussen die vroulike kaptein Mosalie en 'n jong aspirant-kaptein, wat haar van haar kapteinskap ~~van regte~~ wou beroof ~~ontneem~~.

Trigardt was een van die geringe leiers;

maar het ook op Pretorius, een van die vernaamstes. Na die val van Dingaan het Pretorius Dingaan se broer, Mpande, as koning van die Soeloes geïnstalleer. By dr. Preller vind ons 'n ~~interessante~~ mooi skildering van die interessante seremonie, ~~wat aan die~~ aan die waters van die Swart Umfoloos, op 10 Feb. 1840, het dit plaasgevind. Staande op 'n groot rotsblok, spreek Pretorius Mpande en sy gevolg toe. Hy het hom oortuig van die goeie trou en aansprake van Mpande op die Soeloe-troon en hy verhef hom nou tot koning van die Soeloes. Maar ~~hy~~ Mpande sou in 'n verbond met die republiek staan, en hy sou met niemand mag oorlogvoer sonder toestemming van die Volksraad nie. Onder geen omstandighede sou hy teen vroue en kinders mag oorlog voer nie. Dit moes ~~Mpande~~ hy nooit vergeet nie. Pretorius wys op die rotsblok; dis hulle getuie. Solank as as die rots staan, so lank sal ook hul verbond bly staan; as die rots vergaan het, as hy stof geword het, dan eindig hulle verbond.

Twaalf jaar later, toe Natal reeds weer deur die Engelse verower was, stuur Mpande 'n boodskap aan Pretorius in Magaliesberg. „Ek, Mpande," so lui die boodskap, „slaap sedert vele maande nie meer goed nie. Ek is nie meer baas in die land wat Antelisie (Pretorius) en ek aan Dingane ontworstel het. Die Amangiese (Engelse) ry oral rond en molesteer ons. ---- Die Soeloe-nasie wag net op 'n sein van die oorweldiger van Dingane, om die Amangiese in Natal op te eet". Kalm en bedaard het Pretorius die boodskappers uitgehoor; vroeg, vóór-dag, die volgende oggend het hy hom geantwoord: „Ek het Mpande se boodskap gehoor ---- Hy weet wat ons gepraat het, twaalf jaar gelede. Daardie rots staan nog; hy is ons getuie. Mpande moet die vrede bewaar met die witmense". So bly die Voortrekkerbeleid konsekwent, en so het Pretorius 'n slagting in Natal voorkom. Die Engelse het die Voortrekkerrepubliek

in Natal met geweld verower en ~~[illegible]~~ die grootste werk van Pretorius daar tot niet gemaak. Maar die Voortrekkers se naturellebeleid is nogtans te ferm, te beslis en te konsekwent om toe te laat dat Kaffers gebruik word om wraak te neem op blankes, al was dit ook die veroweraars van die Voortrekkerrepubliek.

~~Dit~~ Hierin het die Voortrekkers nogmaals bewys gelewer ~~getoon~~ dat hulle die Kaffer ~~naturelle~~ goed geken het. Die Kaffer het 'n besonder groot respek, 'n verering selfs, vir krag. Vandaar dat hy bv. sy koning besing en vereer met die ~~en so beslistheid [illegible] krag tot uiting kom~~ benaming olifant, of leeu, of krokodil, of buffel — almal diere van geweldige ~~groot~~ krag.[X] In beslistheid sien die Kaffer ook krag tot uiting kom, daarom het hy vir die Voortrekker respek gehad.

Die beslistheid van die Voortrekkers se beleid het egter nie beteken dat hulle hul aan onbillikheid teenoor die naturel skuldig gemaak het nie. Inteendeel, elke kon

[X] Onlangs het een van ons plaaslike bantoloë, dr. P. J. Schoeman, ~~[illegible]~~ in 'n gesprek die vir my hoogs belangwekkende mededeling gedoen dat van al die ou Soeloe-lofliedere op hulle konings, dié veral dié in verband met Chaka is wat vandag nog helder in die Soeloe-oorlewering voortleef. Maar juis dié van die koning wat, afgesien van sy wreedhede, met die meeste krag en beslistheid geregeer het.

my daarvan oortuig dat billikheid juis 'n ander, vername kenmerk van hulle beleid was. Dit bring my dan tot die laaste punt wat ek in verband met die naturellebeleid van die Voortrekkers wil behandel.

Dit is al dikwels beweer dat die Voortrekkers die naturelle gruwelik onbillik behandel het, en dat hulle nie geskroom het om die naturelle van grond, vee of ander besittings te beroof nie. Na die slae van Mosega en Bloedrivier het die filantrope in Suid-Afrika, en insonderheid dr. Philip, die kreet aangehef dat die Emigrante-boere die onskuldige Matabeles en Soeloes met mag en geweld uitgeroei het en daarna hulle land geroof het. En verlede jaar nog is in die berugte Turning Wheels herhaaldelik te kenne gegee dat die Voortrekkers die verlokking van die binneland nie kon weerstaan nie, hoofsaaklik omdat hulle daar onmeetlike

gronde sonder moeite aan weerlose inboorlinge kon ontneem. Dit is egter nie so ver verwyderd van die waarheid as die stelling dat differensiasie by die Voortrekkers onderdrukking van die naturelle beteken het.

As ons die Dagboek van Trigardt lees, kom ons gedurig onder die indruk daarvan met watter eerlikheid en billikheid hy teenoor die naturelle opgetree het. Niks neem hy van 'n Kaffer sonder om behoorlike betaling ~~dit~~ of vergoeding daarvoor te gee nie. Is dit 'n olifantstand, 'n tiervel, 'n mandjie grondboontjies of 'n pot bier, altyd gee hy iets in ruil daarvoor. ~~Of~~ as hy op 'n keer ~~ontvang~~ weer 'n olifantstand van 'n naturellekaptein ontvang ~~het~~, stuur hy hom 'n bees en drie skape terug om, soos hy in sy tipiese verhollandste Afrikaans aanteken, „de capitijn zijn hart lekker te maken".

Kyk ook maar hoedat Potgieter en Retief te

werk gegaan het om grond vir die Voortrekkers te kry. Potgieter, die beweeglike, byna romantiese ~~[illegible]~~ leier; was die eerste om 'n gebied te verkry wat die Voortrekkers hul eie kon noem, ~~en dit~~ nl. die streek tussen Vet- en ~~Vaal~~ Vaalrivier van die Bataoeng-opperhoof, Makwana. Maar daar kan geen sprake ~~van~~ van grondroof ~~[illegible]~~ wees nie; dit was 'n billike en regverdige transaksie: Makwana staan die grond af en in ruil daarvoor ontvang hy 'n aantal beeste asook — wat nog veel belangriker is — beskerming vir hom en sy mense teen die verwoestende Matabele-impi's van Mzilikazi.

Dieselfde is die geval met Retief en die Voortrekkers in Natal: hulle beroof nie die Soeloes van grond nie, maar deur 'n plegtige verdrag staan Dingaan 'n deel van die land waaroor hy gesag voer, aan hulle af. Ook hier kan daar nie sprake daarvan wees dat

die Voortrekkers ~~die~~ weerlose naturelle ~~van hulle grond~~ onderdruk en uitgebuit ~~beroof, hets nie~~ het nie

(Instroming van Kaffers na koms van Voortrekkers in Natal).

Maar wat dan omtrent die slae van Mosega ~~en~~ en Bloedrivier, wat die vyande van die Voortrekkers so kragtig en ~~permanent~~ behaaldelik ~~onder die aandag~~ beklemtoon gebring het? Mosega was niks anders nie as 'n regmatige bestraffing van die Matabeles weens hulle moord ~~op~~ en roof op Voortrekker huisgesinne langs die Vaalrivier, en weens hulle aanval en roof op die Vegkop-laer. Net so was Bloedrivier niks anders nie as 'n regmatige bestraffing van die Soeloes weens hulle moorde ~~en roof~~ op Retief en sy manne en op die honderde Voortrekkers ~~langs~~ by Moordspruit, Bloukransrivier en elders. Dit is in sulke gevalle dat die Voortrekkers ~~geveg het, en dat hulle beleid van misdade nie~~ dat hulle gruwelike begane misdade nie ongestraf kon laat nie, ~~beslistheid in werking gekom het.~~ en dat hul beleid van beslistheid in werking gekom het.

Alhoewel die Voortrekkers die naturel in die praktyk goed gekeur

het, was hulle ~~[illegible]~~ nie ~~deskundiges~~ gesaghebbendes op die gebied van naturelle-reg nie. Wat hulle natuurlik nie geweet het nie, was dat die naturellekoning geen reg tot ontvreemding van die stamgebied, of deel daarvan, ~~het~~ nie, en dat hy in onderhandeling met sy onderhoofde hoogstens vrugegebruik of okkupasie kan ~~afslaan~~ toestaan.

~~Was~~ Aangesien naturellehoofde hulle egter die reg van ontvreemding aangematig het, en aangesien die Voortrekkers nie van anders geweet het nie, het hulle uit hul eie oogpunt, en uit die oogpunt van enige beskaafde, volkome regverdig en billik gehandel.

~~Aansoordaa~~ Om die naturellebeleid van die Voortrekkers ~~waardeer~~ dan op te som ~~van~~ ~~afsoma~~ sou ons sê dat dit 'n beleid was wat eers en veral ~~van~~ op hulle praktiese kennis van die naturel gebasseer was; en wat vervolgens ook deur die feit beïnvloed is dat hulle reeds in die Kaapkolonie gesien het dat die Engelse owerheid, wat die naturel nie

prakties geken het nie, 'n beleid gevolg het wat nóg in belang van die blanke, nóg in belang van die naturel was. Vandaar dat die Voortrekkers teenoor die Engelse beginsel van gelykstelling, die beginsel van differensiasie verkies; teenoor die gebrek aan 'n duidelike skeidingslyn by die Engelse owerheid die beginsel van territoriale segregasie sover moontlik toepas; en ~~dat~~ ~~hulle~~ ook in skerp teenstelling met die weifelende beleid van die Engelse gesagvoerders 'n beleid van beslistheid volg. Deur dit alles heen het die Voortrekkers hulle egter aan geen uitbuiting of berowing van die inboorlinge skuldig gemaak nie; inteendeel, hulle het, sover dit in hulle vermoë was, geskik en billik teenoor die inboorlinge opgetree. X Manifes Retief.

III ~~Die~~ Wat is die Betekenis van die Voortrekkerbeleid vir die Afrikaner vandag?

Laat ons eindelik by hierdie gewigtige ~~hoogs belangrike~~ vraag kortliks ~~probeer beantwoord~~ stilstaan. Die Voortrekkers was egte, onvervalste Afrikaners, en hulle het in verband

met die naturellevraagstuk 'n rigting aangewys wat as 'n egte Afrikaanse rigting beskou kan word. Vir my lê die groot betekenis van hulle beleid daarin dat dit 'n rigting verteenwoordig wat ook vandag nog as die egte Afrikaanse rigting beskou kan word.

Afrikaners besef nog vandag, net soos in die verlede, die futiliteit daarvan om die naturelleprobleem ooreenkomstig die beginsel van gelykstelling te benader. ~~Dit geld nie slegs vir~~ om die naturel op 'n gelyke voet met die blanke te plaas ~~van Afrikaners nie, maar ook vir talle~~ en hom dieselfde regte en voorregte te gee, is om ~~denkende bantoe buite die Afrikanerdom om.~~ hom 'n halfgebakke wese te maak wat sy plek in die blanke staat nie ken en nie kan vind nie. Dit verteenwoordig tewens 'n poging om die hoër beskaafde blanke van sy ware verantwoordelikheid teenoor die naturel te onthef. Die Afrikaneropvatting is dat die blanke 'n trusteeskap oor die naturel het, wat hy nie kan ontduik nie en wat hy behoorlik kan

uitoefen deur die naturel ~~van~~ van sodanige reglemente te bind wat op die duur tot sy opheffing en vooruitgang strek. Dat die Afrikaner-opvatting juis en gesond is, word o.a. deur die ondervinding van die Franse bevestig. Jarelank het die Franse tot hul skade en skande getrag om 'n beleid van gelykstelling in hulle Afrikaanse kolonies te volg, maar hulle het die nutteloosheid daarvan ingesien en is vandag verplig om van die weg van gelykstelling af te wyk.

// Maar daar is vandag in ons land talle van kragte aan die werk, kragte wat min of meer almal tot kommunistiese bronne terug te voer is, en wat steeds daarop uit is om gelykstelling as die enigste oplossing vir die rasseprobleme van Suid-Afrika te propageer. Vir ons Afrikaanse opvatting is dit al gevaarlik genoeg, maar des te gevaarliker is dit as ons daaraan dink dat opsweping van die naturelle een van die vernaamste middele daarvan is. Die plig rus dus op u en op my, kortom op iedere Afrikaner, om toe

te sien, dat die Voortrekkerbeginsel van differensiasie of geen gelykstelling, wat per slot van rekening nog steeds die Afrikaanse beginsel is, gehandhaaf word.

Ook wat die Voortrekkers se beginsel van territoriale segregasie betref, huiwer ek nie om te sê dat dit vandag nog die Afrikaners se beginsel is nie. Ons beskou dit as wenslik, ja selfs noodsaaklik, dat die naturel sekere gebiede moet hê, wat die plek van die ou stamgebiede kan inneem, en waar hy hom in sy eie omgewing en atmosfeer tuis kan voel. Daar kan hy sy stamtrots handhaaf en ontwikkel. Daar kan hy ook deur blanke invloed en leiding, in soverre dit vir hom met sy eie volksaard gesond en wenslik is, des te beter tot vooruitgang kom.

Die mate waarin territoriale skeiding in Suid-Afrika toegepas moet word, lê buite die

en ek wil ook nie daarop uitwei nie.
bestek van my onderwerp. Dis genoeg om ~~[illegible]~~ net te sê dat dit op bekwame wyse reeds deur andere behandel is, veral deur dr. A.C. Cilliers in sy besonder belangwekkende brochure South African Nationalism or British Hobson?, en deur dr. Schoeman in 'n voordrag wat hy onlangs ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ voor die Stellenbossche tak van die Afrikanerbond vir Rassestudie gehou het, en wat taamlik uitvoerig in die pers gerapporteer is. ~~Hulle mededelings het my~~ Op grond van wat hulle weergegee het, kom 'n mens tot die gevolgtrekking ~~[illegible]~~ dat dit vandag wenslik en moontlik is om segregasie in 'n nog groter mate as die Voortrekkers toe te pas. Ons strewe moet nl. wees om slegs 'n paar naturellegebiede te hê, maar geskik geleë en groot genoeg om die naturellebevolking te huisves. Daarby is dit van belang dat oorgang van blanke gebied na naturellegebied, en andersom, tot 'n noodsaaklike minimum beperk word. Waar ons Afrikaners dan nog aan die beginsel van die Voortrekkers vashou, is dit van belang dat ons ~~[illegible]~~

alles in ons vermoë doen om die toepassing van
~~te sien dat daardie beginsels so [illegible]~~ 52.
daardie beginsel, so suiwer as in die
~~as moontlik toegepas word.~~ moontlik, ~~[illegible]~~
hand te werk.
~~Samestelling~~

Verder is daar die twee genoemde kenmerke van die Voortrekkerbeleid, beslistheid en billikheid, en ook die noodsaaklikheid hiervan in sy optrede teenoor die naturelle besef die Afrikaner nog ter deë. Iedere boer op sy plaas weet nog vandag dat as hy sy werkvolk ferm en beslis, maar eerlik en billik behandel, hulle respek vir hom kry. En aangesien ~~enige~~ naturellebeleid ~~vir hom respek en selfs vertroue in~~ in Suid-Afrika ~~hom kry~~. van die blanke man moet uitgaan en op die naturel betrekking moet hê, is dit noodsaaklik dat die naturel respek vir die witman moet hê. As dit nie die geval is nie, sal geen naturellebeleid ~~aan ons blankes~~ ter wêreld ooit die minste kans op sukses hê nie. In die verlede is daar reeds veel gedoen, en ook vandag word daar nog veel gedoen, om beide respek

te ondermyn, en dit toon vir ons die ontsettende behoefte aan 'n kragtige beklemtoning en lewendige propagering van die Afrikaner se standpunt.

Ek kan ~~egter~~ nie afsluit sonder om ook op die kulturele aspek van die Afrikanerstandpunt, ~~wat tog maar~~ die Voortrekkerstandpunt ~~is~~, te wys nie. Die Afrikaner moet vandag, net soos die Voortrekker honderd jaar gelede, dikwels die verwyt hoor ~~hoor~~ dat sy houding uit kwaai motiewe te verklaar is. Maar daar is ~~nie rede voor~~ geen grond vir so'n verwyt nie, want, soos ek probeer aantoon het, was die Voortrekker en is die Afrikaner van vandag nie daarop uit om die naturel te onderdruk nie. Inteendeel die strewe is juis om ~~≠~~ sowel blanke as naturel tot sy reg te laat kom.

Die ware verklaring vir die houding van die Afrikaner is eenvoudig: ~~≠~~ eerstens ~~eerstens~~ dat hy, ~~eerstens~~ meer as enige ander blanke in Suid-Afrika, glo in die ~~toekoms~~ voortbestaan van Suid-Afrika as 'n

uitmansland, en trouens dat hy glo in die misere voortbestaan van sy eie volk. Gelykstelling en weifeling bring, volgens hom, bloedvermenging; en bloedvermenging bring degenerasie en ondergang. Dit is sulke gevolge wat die Voortrekkers wou vermy. Vandag – 'n honderd jaar na die Groot Trek – betaam dit ons om op die beginsels en kenmerke van die Voortrekkers se naturellebeleid ~~[illegible]~~ te let; ~~te staan~~. Dis vir ons 'n bemoediging om te sien dat ~~alle~~ regsgesinde Afrikaners nog op dieselfde beginsels staan, maar die tyd het lankal reeds aangebreek dat ons met erns vir die toepassing van daardie beginsels moet werk, anders gaan ons miskien die gevolge sien wat die Voortrekkers vermy het.

Die Naturellebeleid van die Voortrekkers.

√ 1. Doel: net om hoofstukke aan te dui.

√ 2. Handel slegs oor eintlike Trek-tyd.

√ 3. Vorming v. Afr.-volk in Kaapse binneland.

√ 4. Kennismaking met naturelle – Hott., Boesmans en Bantoe.

√ 5. Met oog op Voortrekkers is Bantoe veral van belang.

√ 6. Praktiese kennismaking met naturel, 1779 – 1836.

√ 7. Trek 'n reaksie teen Eng. owerheid se nat.-beleid, dus moet ons nat. beleid van Eng. gesagvoerders kortliks gadeslaan.
~~(a) se teor. segregasie~~; (b) filantropie; (c) gelykstelling;
~~(d) weifelend~~.

√ 8. Beleid van Voortrekkers :—

√ 8a. Manifes van Retief.

√ 9. Differensiasie – geen gelykstelling in Kerk en Staat

√ 10. Terr. Segregasie.

√ 11. Ferm en besliste beleid

√ 12. Eerlik en billik.

√ 13 Konklusie: hoër ontwikkelde blanke se trusteeskap oor inboorling.

√ 14. Wat is houding van Afrikaner vandag? – Ongetwyfeld nog steeds die Voortrekkerbeginsels

√ 15. Ons moet toesien dat dit toegepas word.